

Гриценко Інна Антонівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри

Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ УЧНІВСЬКОЮ МОЛОДДЮ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

***Анотація:** У статті розглянуто проблему проектування професійної кар'єри учнівською молоддю в системі професійної (професійно-технічної) освіти. Проаналізовано теоретичні підходи до психологічних особливостей проектування професійної кар'єри учнівською молоддю. Розглянуто проектування як детермінуючий фактор професійної підготовки майбутнього фахівця. Обґрунтовується необхідність психологічного та організаційного супроводу професійної кар'єри майбутніх фахівців, необхідність розробки майбутнім фахівцем професійно-кар'єрної стратегії, як індивідуальної програми проектування професійного майбутнього. Розглядаються особливості її формування, розвитку і характеризуються такі засоби сприяння побудови кар'єрної стратегії як консультативний супровід, психологічна підтримка, ведення паспорту професійної кар'єри.*

***Ключові слова:** кар'єра, проектування кар'єри, розвиток кар'єри, професійна підготовка, конкурентоздатність, професійне становлення, кар'єрна стратегія, консультативний супровід, психологічна підтримка, паспорт професійної кар'єри.*

Вступ. Кардинальні зміни, що відбуваються в професійній освіті, сприяли появі нових цінностей, пов'язаних з саморозвитком, самоосвітою і самопроекткуванням (самоменеджментом) особистості. В умовах сучасного суспільства (суспільства знань), коли знання стають основним ресурсом і фактором розвитку економіки, постійно збільшуються вимоги до професійної кваліфікації фахівців. Тому молодому фахівцеві, орієнтованому на професійне (кар'єрне) зростання і розвиток, недостатньо мати міцні знання в рамках своєї професії. Стейкхолдери (роботодавці) пропонують тому, хто активний, може заявити про себе, про свої професійні знання, досвід, а також здатний сприймати і акумулювати знання з суміжних галузей, своєчасно реагувати на їх зміни. Тому майбутній фахівець має не тільки здобути професійну освіту, а

й сформувати навички активної поведінки на ринку праці і власне уявлення про професійну кар'єру (проектування кар'єри як індивідуальної траєкторії майбутнього). Нині в соціально-економічній сфері діяльності індивіда на перший план виходить його просування шаблями статусної, професійної, посадовій ієрархії, підвищення конкурентоспроможності на сучасному ринку праці, максимально можлива реалізація професійно-трудоного потенціалу особистості.

Для системи професійної (професійно-технічної) освіти зазначені тенденції означають підвищення вимог до її якості, а також роблять актуальним питання проектування професійної кар'єри учнівською молоддю під час навчання. Професійна освіта відповідно виступає в якості основного ресурсного середовища проектування, завдання якого полягає у створенні умов, які забезпечують молодому поколінню можливості пошуку і реалізації найбільш ефективних, соціально прийнятних і затребуваних стратегій професійної кар'єри.

Необхідно враховувати, що переважна частина учнівської молоді, перебуваючи на старті професійного і життєвого самовизначення, не здатна зробити вибір, який в рівній мірі задовольняв би її інтереси і потреби, а також потреби суспільства в трудових ресурсах. Тому завдання системи професійної освіти полягає у створенні умов, що забезпечують молодому поколінню можливості пошуку і реалізації найбільш ефективних, соціально прийнятних і затребуваних стратегій професійної кар'єри.

Однак нині в багатьох українських закладах професійної (професійно-технічної) освіти при підготовці фахівців не використовуються можливості проектного підходу, проектні технології застосовуються недостатньо, що, в свою чергу, суттєво ускладнює процес індивідуального проектування професійної кар'єри.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню аспектів, пов'язаних з управлінням професійною кар'єрою присвячена велика кількість робіт. У зарубіжній науці ці питання розглядалися, перш за все, в рамках

менеджменту та прикладної психології. Дослідники аналізували феномен кар'єри в цілому, пропонуючи практичні рекомендації щодо формування професійної кар'єри та управління нею (Е. Берн, Г. Мюнстерберг, Ф. Парсонсон, Дж. Сьюпер, З. Фрейд, Р. Хейвігхерст, Дж. Холланд і Е. Х. Шейн).

У вітчизняній науці на відміну від західної вчені оперували категоріями професійної діяльності. Так Е. Ф. Зеєр, Є. О. Клімов, О. В. Москаленко, М. С. Пряжников, С. І. Сотнікова аналізували професійну діяльність з позиції професійного розвитку. Професійне самовизначення під час професійної діяльності вивчали Є. О. Клімов, М. С. Пряжников, М. М. Руткевич, Г. А. Чередніченко, В. М. Шубкін.

Проектування кар'єри на сучасному етапі є актуальною проблемою дослідження у різних галузях знань, а саме: у політології (Р. Г. Григорян, Г. І. Дьомін); економіці (Н. В. Волкова, В. В. Гончаров, В. І. Курбатов); соціології (О. Б. Александрова, О. Я. Кибанов, Д. Ю. Чеботарьова); педагогії (Є. В. Кисельова, О. Л. Поминова, В. К. Шаповалов); психології (Є. О. Могильовкін, О. В. Москаленко, О. Г. Молл та інші). Проблемами проектування системи консультування з професійної кар'єри учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти займаються такі вітчизняні вчені, як: С. В. Алексеєва, Л. О. Базиль, В. Б. Байдулін, І. А. Гриценко, Л. М. Єршова, Д. О. Закатнов, Л. С. Злочевська, В. Ф. Орлов, Н. В. Торчевська.

Звертає на себе увагу той факт, що поняття професійної кар'єри у вітчизняному науковому середовищі стало використовуватися лише в останні двадцять років, при цьому вчені ґрунтуються на ідеях західних дослідників.

Поняття «проектування» визначається як процес створення проекту – прототипу, прообразу передбачуваного чи можливого об'єкта на основі виявлення загальних закономірностей та методів діяльності. Словосполучення «психологічне проектування» вперше прозвучало на XVIII Міжнародному

психологічному конгресі (Москва, 1966) у доповіді М. І. Бобневої як нова мета та аспект інженерної психології [1].

Як зазначає Н. О. Гончарова, здатність до проектування, що розглядається у контексті саморозвитку, виступає як здатність до передбачення подій зовнішнього та внутрішнього життя, пов'язаних із вирішенням завдань майбутньої діяльності та саморозвитку. Під час проектування особистість ставить себе у центр проекту, передбачає результати не тільки власної діяльності, але й себе у оновленій якості [2].

Особливо суперечливим і складним є формування професійної кар'єри учнівською молоддю. Внутрішня диференціація найбільш актуальна для сучасного молодого покоління. Відмінності в соціально-економічному становищі, освіті, прибутках призводять учнівську молодь до реалізації різних стратегій поведінки в професійно-трудовій сфері. Труднощі побудови професійної кар'єри (проектування кар'єри як індивідуальної траєкторії майбутнього) учнівською молоддю полягають ще й у тому, що в нашій країні нині не склалася система ціннісних орієнтацій і норм, характерна для нової економічної свідомості. Молоде покоління поставлено в умови практично самостійного синтезу ціннісної основи своєї поведінки, що виражається в невисокому рівні соціальної та індивідуальної компетентності, недостатності ресурсів для формування професійної кар'єри.

Метою статті є теоретичне дослідження особливостей проектування професійної кар'єри учнівською молоддю в системі професійної (професійно-технічної) освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діяльність закладів професійної (професійно-технічної) освіти вважається успішною, якщо молодий фахівець, завершивши навчання, володіє не тільки компетенціями і здатністю ефективно вирішувати професійні завдання, але і таким важливим професійно-особистісним компонентом професійно-етичної компетенції як сформованим соціально-професійним самовизначенням, що включає в себе

готовність до професійної самоідентифікації і готовність до проектування професійної кар'єри як індивідуальної траєкторії майбутнього.

У сучасних трактуваннях, кар'єра – це результат усвідомленої позиції і поведінки людини в галузі трудової діяльності, пов'язаних з посадовим або професійним ростом; це суб'єктивно усвідомлені власні судження про своє трудове майбутнє, очікуваних шляхах самовираження і задоволення роботою, це послідовність професійних ролей, статусів і видів діяльності; це процес професійного зростання особистості, зростання його впливу, влади, авторитету, статусу в середовищі, виражений в його просуванні [6].

Інтерпретація феномена кар'єри здійснюється з використанням об'єктивних ознак, що характеризують стан індивіда в організаційній структурі підприємства (професійним статусом). Кар'єра трактується як лінійно-послідовне переміщення всередині однієї організації (внутрішньоорганізаційний тип кар'єри) або між декількома (організаційний тип кар'єри).

Зміщення акцентів з економічних проблем на гуманітарні, визнання активної позиції індивіда під час формування і розвитку професійної кар'єри, збільшення інтересу до його професійного саморозвитку зумовили розширення меж інтерпретації поняття «професійна кар'єра». Дана категорія характеризується як поліваріантне переміщення, що має піки і спади, тимчасове повернення на попередній рівень і зміну одного виду професійної діяльності іншим. У цілому професійна кар'єра визначається як індивідуальна діяльність людини в професійній сфері, яка пов'язана зі специфічним способом життя, що дозволяє індивіду реалізовувати своє професійне покликання, збагачувати особистий досвід, забезпечувати розвиток професійних здібностей і досягати намічених цілей.

Визначаючи кар'єру, науковці використовують цілий ряд ключових термінів, серед яких «переміщення», «мобільність», «успіх», «професійні цінності». Якщо «переміщення» характеризує зміну в просторі й в службовій ієрархії положення працівника, то «мобільність» – термін, що відображає

зміну положення індивіда в суспільстві, тобто зміну його соціального статусу. «Зробити кар'єру» – означає домогтися престижного положення в суспільстві і високого рівня доходу (заробітної платні), не тільки просунути певними сходах вгору, але і досягти призначеного успіху. Зрештою, отриманий успіх і те, що його супроводжує, включається в систему цінностей особистості та розглядається з точки зору важливого і отриманого шляхом роботи над собою [5].

Спроекувати власну професійну кар'єру допомагають технології коучингу і проектної діяльності, які є взаємодоповнюючими. Так, коучинг, на думку Тімоті Геллвея, дозволяє розкрити потенціал людини з метою максимального підвищення його ефективності [3, с. 17]. А під час складання проекту учень визначає напрями розвитку вже усвідомлюваного потенціалу і задає мету своєї діяльності. Поєднуючи коучинг і проектну діяльність, викладач допомагає учневі закладу професійної (професійно-технічної) освіти усвідомити шлях свого професійного розвитку. На підтвердження цього наведемо слова С. Л. Рубінштейна «щоб зрозуміти шлях свого розвитку в її справжній людській сутності, людина повинна її розглядати в певному аспекті: чим я був? - що я зробив? - чим я став? ... лише в міру того як особистість предметно, об'єктивно реалізується в продуктах своєї праці, вона через них зростає і формується. Лінія, що веде від того, чим людина була на одному етапі своєї історії, до того, чим вона стала на наступному, проходить через те, що вона зробила» [9, с. 641].

На думку Мулендейкіна Т. А. за допомогою коучингу і проектної діяльності в учнів закладу професійної (професійно-технічної) освіти, відбуваються внутрішньоособистісні зміни – формується і розвивається усвідомлення напрямів професійної діяльності, з'являється визначеність в розумінні з ким і де доведеться працювати, уявлення про перспективи своєї трудової діяльності, аналізуються власні можливості, особливості, які співвідносяться з вимогами майбутньої професії, тобто формується соціально-професійне самовизначення [7].

Знання вікових особливостей учнівської молоді, врахування її індивідуально-психологічних характеристик – неодмінна умова психологічно компетентного супроводу професійного становлення особистості. Психологічний супровід – це цілісний процес вивчення, формування, розвитку і корекції професійного становлення особистості.

Одним з головних завдань психологічного і організаційного супроводу професійного становлення є не тільки надати своєчасну допомогу і підтримку особистості, а й навчити її самостійно долати труднощі цього процесу, відповідально ставитися до свого становлення, допомогти особистості стати повноцінним суб'єктом свого професійного життя. Необхідність вирішення цього завдання обумовлена соціально-економічною нестабільністю, численними змінами в особистому житті кожної людини, індивідуально-психологічними особливостями, а також випадковими обставинами і ірраціональними тенденціями життєдіяльності.

Психологічний і організаційний супровід передбачає створення орієнтаційного поля професійного розвитку особистості, зміцнення професійного Я, підтримання адекватної самооцінки, оперативну допомогу, саморегуляцію життєдіяльності, освоєння технологій професійного самозбереження.

Комплексне осмислення проектування професійної кар'єри може бути здійснено в рамках феноменологічного підходу (Е. Гуссерль, А. Шюца, П. Бергер, Т. Лукман, Г. Гарфинкель, Ю. Габермас, В. А. Луков), об'єктивістського підходу (Т. Парсонс, Р. Мертон, П. Бурдьє), інтеграційного підходу (Е. Гідденс, П. Штомпка, Л. С. Виготський, Г. Щедровіцкій) і за їх результатами проектування професійної кар'єри визначається, з одного боку, як особливий, спеціально організований вид управлінської діяльності індивіда – носія кар'єри, в рамках якого забезпечується його професійний розвиток, цілеспрямований рух до досягнення намічених професійних цілей, аналіз і прогнозування можливих наслідків і результатів на основі сформованих індивідуальних уявлень. З іншого боку, проектування розглядається як

цілеспрямована діяльність, що передбачає зовнішнє (відносно до носія кар'єри) управління формуванням і розвитком професійної кар'єри учнівської молоді, яке забезпечує можливості, а також визначає напрями та обмеження індивідуального проектного процесу, на підставі соціально-економічних потреб суспільства.

Функціонування системи проектування професійної кар'єри учнівської молоді в сучасних умовах на індивідуальному рівні ускладнюється такими обставинами:

- по-перше, необхідністю освоювати інформацію в новому форматі, що вимагає більшої самостійності та відповідальності індивіда як носія професійної кар'єри;

- по-друге, ризиком виникнення протиріч між роллю учня (студента) і роллю працівника, що проявляється в усвідомленні невідповідності ідеалізованих уявлень про професійну діяльність і реальністю;

- по-третє, несформованістю індивідуального соціального капіталу, що призводить до протиріччя між прагненнями індивіда з проектування професійної кар'єри і його реальними можливостями в обмеженому ресурсному середовищі.

Управлінський вплив закладів професійної (професійно-технічної) освіти в системі проектування професійної кар'єри учнівською молоддю здійснюється в ході реалізації властивих їм функцій. По-перше, загальні функції професійної освіти, реалізація яких забезпечує фундамент для проектування учнівською молоддю професійної кар'єри: відтворення цінностей і соціалізації, термінальна, культурна і соціального контролю. По-друге, спеціальні функції, завдяки яким забезпечується безпосередньо проектний процес, що включає професіоналізацію, «запускає» функцію, інструментальну, проектного впливу і координації. Реалізація двох останніх функцій обумовлена ключовою роллю професійної освіти в проектуванні професійної кар'єри учнівською молоддю [4].

Такий засіб сприяння побудови професійно-кар'єрної стратегії як ведення паспорту професійної кар'єри не менш діяльнісний ніж охарактеризовані вище консультативний супровід та психологічна підтримка. Професійний паспорт або паспорт професійної кар'єри як метод оцінки якості підготовки конкурентоспроможного фахівця знаходить все більше поширення в світі. Ініціативні процеси розробки та використання більш-менш ідентичних документів у різних країнах світу спрямовані на забезпечення чіткого розуміння навичок і кваліфікацій людей, які, в свою чергу, також мають бути чітко прописані і порівняні.

Професійні паспорта (або паспорта професійної кар'єри) існують у багатьох країнах світу і створені для багатьох професій, в основному для тих, діяльність в рамках яких має бути ліцензована. Проблема створення професійних паспортів тісно пов'язана з проблемою визнання професійних кваліфікацій і має відношення до прийняття рішення про надання професійних прав власнику кваліфікацій, таких як вступ до професії, яка підлягає обов'язковій регламентації і регулювання, видача ліцензії на відкриття приватної практики або права на певний професійний статус або посада.

Ми розділяємо думку О. В. Піскунової у тому, що розробка професійних паспортів дозволила б вирішити надзвичайно актуальні в сучасних умовах проблеми системи професійної освіти і ринку праці:

- 1) підвищити якість підготовки фахівців за рахунок чіткого визначення результатів навчання, необхідних фахівцеві в професійній діяльності;
- 2) визначити результати навчання мовою, зрозумілою роботодавцю, що створює можливості при наймі на роботу зайняти ту позицію, яка найбільш відповідає кваліфікації заявника [8].

Таким чином, паспорт професійної кар'єри має, безсумнівно, важливе значення для всіх учасників процесу підготовки та використання робочої сили на сучасному ринку праці. Так, для випускника системи професійної освіти паспорт насамперед несе психологічне навантаження, сприяє розвитку його самооцінки і самоаналізу, а також підвищує шанси на отримання робочого

місця. У паспорті не міститься негативної інформації про учня (студента), тобто не проставляються негативні оцінки з тих компетенцій, якими він не опанував, вони просто не включаються в сертифікат, чи не перераховуються можливі недоліки в поведінці тощо. Це спонукає випускника дорожити паспортом, вчить вигідно «продати» себе роботодавцю, розуміти контрактну основу світу зайнятості, згідно з якою замість наданих послуг буде проводитись оплата його праці [там же].

Для роботодавців паспорт професійної кар'єри цінний тим, що показує, що вміє і може робити претендент на місце роботи, а не те, чого він був навчений. Крім того, паспорт дозволяє більш ефективно провести професійний відбір, підібрати місце роботи, найбільш відповідне професійним і академічним компетенціям, якими опанував випускник, в кінцевому підсумку це сприяє підвищенню продуктивності праці, зменшенню витрат на перепідготовку, зниженню плинності кадрів.

Результатом психологічного самозбереження професійного становлення є професійний розвиток та саморозвиток особистості, реалізація професійно-психологічного потенціалу учнівської молоді, задоволеність працею, підвищення ефективності професійної діяльності і проектування кар'єри як індивідуальної траєкторії майбутнього.

Висновки і перспективи подальших розвідок. У концепціях професійного становлення особистості підкреслюється той факт, що суб'єкт може виступати і автором своєї кар'єри і її об'єктом. Так само учнівська молодь може опанувати різними шляхами і способами здійснення власної професійної кар'єри, розглядаючи просування не як самоціль, а лише як засіб реалізації свого професійного та особистісного потенціалу.

У системі професійної освіти, яка виступає нині основним суб'єктом проектування професійної кар'єри учнівською молоддю, слід розвивати такі напрями:

- створення і розвиток Центрів консультування з професійної кар'єри при закладах професійної (професійно-технічної) освіти;

- організація комплексної роботи щодо консультування з професійної кар'єри з учнівською молоддю, починаючи з першого курсу. Як варіант може бути запропоновано проведення адаптаційних і орієнтаційних семінарів з освітленням можливостей і форм соціальної активності учнівської молоді під час навчання із залученням фахівців з громадських організацій, а також компаній-стейкхолдерів;

- розробка програм навчальних та виробничих практик з першого по третій курси із залученням Центрів консультування з професійної кар'єри при закладах професійної (професійно-технічної) освіти;

- розвиток системи кар'єрного консультування і тьюторінг, які можуть бути здійснені в таких формах: факультативних занять з технології кар'єрного проектування і питань працевлаштування із залученням психологів, фахівців з управління персоналом компаній-роботодавців, менеджерів з підбору персоналу кадрових агентств; гостьових лекцій практикуючих фахівців з висвітленням питань професійно-трудової діяльності з конкретних галузей, так зване «знайомство з діяльністю»; презентацій регіональних компаній тощо.

Комплексне дослідження проектування професійної кар'єри учнівською молоддю у системі професійної освіти можливе за умови використання інтеграційного підходу, що поєднує в собі ідеї об'єктивістської і суб'єктивістської (феноменологічної) методології.

Список використаних джерел

1. Богдан Н. Н., Могилевкин Е. А. Технология карьеры: учеб. пособие / Н. Н. Богдан, Е. А. Могилевкин. – Владивосток: Изд-во ВГУЭС, 2003. – 156 с.
2. Гончарова Н. О. Проектування кар'єри як детермінанти професійної підготовки майбутніх учителів / Н. О. Гончарова // Наука і освіта.– 2014. – №6.– С. 26–30.
3. Дж. Уитмор Коучинг высокой эффективности. /Пер. с англ. – М.: Международная академия корпоративного управления и бизнеса, 2005. – С. 168.
4. Жуковская О.В. Проектирование профессиональной карьеры российской молодежи в системе высшего образования: управленческий аспект: автореф. дис. на соискание учёной степени канд. соц. наук: спец. 22.00.08 «Социология управления» / Жуковская Оксана Владимировна –

Хабаровск, 2010.– UPL: <http://cheloveknauka.com/proektirovanie-professionalnoy-kariery-rossiyskoy-molodezhi-v-sisteme-vysshego-obrazovaniya-upravlencheskiy-aspekt#ixzz5FTqZVoGj>

5. Зайцев Г. Г. Управление деловой карьерой: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Г.Г. Зайцев, Г.В. Черкасская. – М.: Академия, 2007. – 256 с.

6. Москаленко О. В. Акмеология профессиональной карьеры личности: учеб. пособие / О. В. Москаленко; общ. ред. А. А. Деркача. – М.: Изд-во РАГС, 2007. – 352 с.

7. Мулендейкина Т. А. Проектирование профессиональной карьеры как средство развития социально-профессионального самоопределения студентов-спортсменов [Текст] // Инновационные педагогические технологии: материалы II Междунар. науч. конф. (г. Казань, май 2015 г.). – Казань: Бук, 2015. – С. 170-175. – URL <https://moluch.ru/conf/ped/archive/150/8039>

8. Пискунова Е. В. Профессиональный паспорт педагога [Электронный ресурс].– Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/professionalnyu-rasport-pedagoga>

9. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. – СПб.: Питер, 2008. – 713 с.: ил. – (Серия «Мастера психологии»).

Гриценко Инна Антоновна,
кандидат педагогических наук, доцент,
старший научный сотрудник лаборатории профессиональной карьеры
Института профессионально-технического образования НАПН Украины

ОСОБЕННОСТИ ПРОЕКТИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КАРЬЕРЫ УЧАЩЕЙСЯ МОЛОДЕЖЬЮ В СИСТЕМЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО (ПРОФЕССИОНАЛЬНО- ТЕХНИЧЕСКОГО) ОБРАЗОВАНИЯ

***Аннотация:** В статье рассмотрена проблема проектирования профессиональной карьеры учащейся молодежи в системе профессионального (профессионально-технического) образования. Проанализированы теоретические подходы к психологическим особенностям проектирования профессиональной карьеры учащейся молодежи. Рассмотрены проектирование как детерминирующий фактор профессиональной подготовки будущего специалиста. Обосновывается необходимость психологического и организационного сопровождения профессиональной карьеры будущих специалистов, необходимость разработки будущим специалистом профессионально-карьерной стратегии, как индивидуальной программы проектирования профессионального будущего. Рассматриваются особенности ее формирования, развития и характеризуются такие средства содействия построения карьерной стратегии как консультативное сопровождение, психологическая поддержка, ведение паспорта профессиональной карьеры.*

Ключевые слова: карьера, проектирование карьеры, развитие карьеры, профессиональная подготовка, конкурентоспособность, профессиональное становление, карьерная стратегия, консультативное сопровождение, психологическая поддержка, паспорт профессиональной карьеры.

Hrytsenok Inna Antonovna,

PhD, Associated professor,

Senior researcher of the Laboratory of professional career

Institute of vocational education and training of NAES of Ukraine

**FEATURES OF THE PROFESSIONAL CAREER IN YOUTH IN THE
SYSTEM OF PROFESSIONAL (PROFESSIONAL AND TECHNICAL)
EDUCATION**

Annotation: *The article deals with the problem of designing a professional career for a student in a system of vocational (vocational) education. The theoretical approaches to the psychological peculiarities of designing a professional career by a student youth are analyzed. Designing as the determinant factor of professional training of the future specialist is considered. The necessity of psychological and organizational support of professional career of future specialists, necessity of development by future specialist of professional career strategy, as an individual program of professional future designing, is substantiated. The peculiarities of its formation, development, and the following means of facilitating the construction of a career strategy as advisory support, psychological support, and the passport of a professional career are described.*

Key words: *career, career planning, career development, vocational training, competitiveness, professional formation, career strategy, advisory support, psychological support, professional career passport.*